

Супрун Н. В.

кандидат економічних наук

Качан Д. О.

студент

Державний університет економіки і технологій

м. Кривий Ріг, Україна

ОБЛІГАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ПОТРЕБ ТА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

В лютому 2022 року російська федерація здійснила широкомасштабне вторгнення до України. За своїм наповненням такі дії агресора означають війну без оголошення з метою знищення української державності і покорення української нації. Військові дії мають нищівний характер, ворог намагається зруйнувати не тільки військовий потенціал, а і усю економіку країни. За урядовими оцінками та оцінками міжнародних фінансових організацій, ВВП країни в 2022 році зменшиться на третину. Звісно, що це матиме довгострокові негативні наслідки для фінансового сектору, але ситуація була б вже зараз набагато гіршою, якщо б не злагоджені професійні дії фінансистів на усіх рівнях.

Міністерство фінансів України та Національний банк України від самого початку агресії спрацювали дуже професійно. Зокрема, були прийняті наступні заходи: перерозподіл бюджетних витрат з акцентом на фінансування оборони та підтримки соціальної інфраструктури; налагодження усебічних зв'язків з міжнародним партнерами (пільгові кредити, фінансові гранти, макрофінансова допомога, реструктуризація боргів) – це дозволило підтримувати ліквідність на усіх економічних рівнях; фіксація валютного обмінного курсу та встановлення валютних обмежень, що запобігло виникненню валютної паніки, сприяло здійсненню фінансування критичного імпорту, обмежило валютні спекуляції; підтримка Національним банком України ліквідності банківської системи шляхом надання кредитів рефінансування та послаблення (або відтермінування) ряду економічних нормативів; встановлення заборони на виплату комерційним банкам дивідендів, що запобігло виведенню капіталу (до 40% банківської системи України представлено іноземними банками); НБУ призупинив застосування заходів впливу за порушення нормативів капіталу та ліквідності та відтермінував підвищення NSFR; НБУ дозволив тимчасово використовувати банкам хмарні послуги з інших країн, що зменшило витрати на утримання цифрових платформ.

Дуже важливим фактором успіху фінансової діяльності на макрорівні стала спільна робота і координація дій Міністерства фінансів України та Національного банку України щодо фінансування державних потреб шляхом проведення випуску облігацій внутрішніх державних позик. Розроблена вчасно нормативна база [1] та плани сумісної роботи дозволили вже від самого початку агресії швидко впровадити механізм емісії і розміщення військових облігацій України. Мета емісії цих цінних паперів – фінансування витрат на проведення заходів з відсічі збройної агресії, безперебійного забезпечення фінансових

потреб держави (соціальних та оборонних) в умовах військового стану. На сьогодні Національний банк України і комерційні банки мають у своїх портфелях військових облігацій на суму, що перевищує 200 млрд. грн.

На останньому аукціоні 25 жовтня Міністерство фінансів України розмістило військові облігації на 1,55 млрд. грн. (в еквіваленті). За гривневими облігаціями Міністерство фінансів передбачило умови виплат:

- 16,18 млн. грн. під 12% із погашенням 5 квітня 2023 року;
- 12,72 млн. грн. під 14% з погашенням 27 вересня 2023 року;
- 995,05 млн. грн. під 18,5% з погашенням 13 березня 2024 року.

В іноземній валюті – \$14,42 млн. під 4,5% із погашенням 5 жовтня 2023 року [2].

Ставки є достатньо високими для звичайних умов, але водночас такими, що не покривають поточний рівень інфляції. Висока частка НБУ в портфелі військових облігацій по суті представляє прозоро оформлену емісію грошей. Усі уряди під час війни та інших потрясінь (в глобальному світі це спостерігалось під час пандемії COVID-19) вдавалися до підвищеної емісії грошей і Україна тут не є винятком. Усього за результатами проведення розміщень облігацій внутрішньої державної позики 25 жовтня 2022 року, до державного бюджету залучено 1 551 353 642,21 грн. (за курсом НБУ). Усього на момент підготовки матеріалу за допомогою інструменту військових облігацій було залучено 140 284 119 870,97 грн. [3].

Аукціони з розміщення військових облігацій будуть проводитися кожного вівторка. Номінальна вартість однієї облігації - 1000 грн. / 1000 дол США / 1000 євро [4]. Для громадян України придбання таких облігацій тепер стає можливим і через інформаційну систему Дія. Первинними ділерами розміщення виступають відомі комерційні банки та спеціалізовані брокери. Дуже позитивним є те, що такі відомі банки як УкрГазБанк, Укрексімбанк, Банк Південний, ПУМБ, Альфа Банк пропонують суму інвестицій від 1000 грн. – це робить доступнішим придбання облігацій фізичними особами.

Іноземні інвестори також мають можливість долучатися до придбання емітованих облігацій. Проведення розміщень державних облігацій України здійснюється через відому ЕТС (Bloomberg), а механізм придбання технічно вже давно відпрацьований.

Вже зараз постає питання про фінансову підтримку економіки України і повоєнну відбудову. На рахунках багатьох країн і міжнародних фінансових установ заарештовані активи російських суб'єктів на суму понад 300 млрд. доларів США. Це значна (хоча і недостатня) сума компенсації збитків, але її отримання буде тривалим бюрократичним процесом, в т.ч. і через юридичні перепони.

За різними оцінками поза банківською системою українці мають достатньо великі суми грошей (в т.ч. і до еквівалента 60 млрд. доларів в іноземній валюті). Обов'язково постане питання залучення цих грошей для фінансування процесів відбудови.

Певний шлях вирішення цієї задачі окреслив уряд Канади, анонсувавши емісію урядових облігацій для України. Уряд Канади випустить п'ятирічні

облігації – Ukraine Sovereignty Bonds – для фінансової підтримки України. Про це заявив прем'єр-міністр Джастін Трюдо на XXVII трирічному Конгресі українських канадців у Вінніпегу. Надходження від цих п'ятирічних облігацій будуть спрямовані безпосередньо в Україну через рахунок, що адмініструється Міжнародним валютним фондом, і доповнять фінансову допомогу, надану урядом Канади Україні, розміром 2 млрд. канадських доларів (\$1,46 млрд.) цього року [5].

По суті, уряд Канади відкрив механізм для можливого залучення до відбудови України в тому числі і готівкових збережень громадян. Рівень довіри до подібних фінансових інструментів буде вищим, ніж до внутрішніх облігацій України (рейтинг країни, валюта розміщення, гарантії повернення коштів). За реалізації ряду пілотних проєктів можна буде ставити питання і щодо використання подібних механізмів для забезпечення потреб другого і третього рівня пенсійної системи України.

Література:

1. Про випуск облігацій внутрішньої державної позики “Військові облігації”: Постанова Кабінету міністрів України № 156 від 25 лютого 2022 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.10.2022 р.)
2. Мінфін розмістив на аукціоні облігації на 1,5 мільярда. *Мінфін*: веб-сайт. URL : <https://minfin.com.ua/ua/2022/10/25/94497432/> (дата звернення: 28.10.2022 р.)
3. Військові ОВДП. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. URL : https://mof.gov.ua/uk/local_bonds_issued_during_the_war_time-572 (дата звернення: 28.10.2022 р.)
4. Оголошення та результати аукціонів ОВДП. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України*. URL : https://mof.gov.ua/uk/local_bonds_issued_during_the_war_time-572 (дата звернення: 27.10.2022 р.)
5. Канада випустить п'ятирічні облігації на підтримку України. *Мінфін*: веб-сайт. URL : <https://minfin.com.ua/ua/2022/10/29/94701147/> (дата звернення: 30.10.2022 р.)